

Лук'яненко О. В. Інтерактивне дозвілля у педагогічних інститутах УРСР доби «відлиги» (ч.1) // Гілея: науковий вісник: Збірник наукових праць. – К., 2015. Випуск 93 – С.84-86

УДК 94 (477) «1953/1964» : 378

Лук'яненко Олександр Вікторович

кандидат історичних наук, старший викладач кафедри культурології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

lukyanyenko.ov@gmail.com

ІНТЕРАТИВНЕ ДОЗВІЛЛЯ У ПЕДАГОГІЧНИХ ІНСТИТУТАХ УРСР ДОБИ «ВІДЛИГИ» (1)

Анотація. Стаття ілюструє еволюцію інтерактивного типу дозвілля освітян педінститутів УРСР періоду десталінізації (1953-1964 рр.). Застосування методу контент-аналізу педагогічної преси дозволило проілюструвати наповнюваність вільного часу студентів; відслідкувати співвідношення характеристик позаробочого часу викладачів відповідно до сучасних підходів теорії та історії дозвілля.

Ключові слова: повсякдення, студенти, інтерактивне дозвілля, вища педагогічна школа, десталінізація

Лукьяненко Александр Викторович

кандидат исторических наук, ст. преподаватель кафедры культурологии Полтавского национального педагогического университета им. В. Г. Короленко

ИНТЕРАТИВНЫЙ ДОСУГ В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ИНСТИТУТАХ УССР ВРЕМЁН «ОТТЕПЕЛИ» (1)

Аннотация. Статья иллюстрирует эволюцию культурного типа досуга педагогов пединститутков УССР периода десталинизации (1953-1964 гг.). Применение метода контент-анализа педагогической прессы позволило проиллюстрировать наполнение досуга студентов; отследить соотношение характеристик вне рабочего времени в соответствии с современными подходами теории и истории досуга.

Ключевые слова: повседневность, студенты, интерактивный досуг, высшая педагогическая школа, десталинизация

Oleksandr V. Lukyanenko

Ph.D. in History, Senior lecturer of cultural studies sub-department in V. G. Korolenko Poltava National Pedagogical University

INTERACTIVE LEISURE IN PEDAGOGICAL INSTITUTES OF UKRAINIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC DURING THE “THAW” PERIOD (1)

***Abstract.** The article illustrates the evolution of the type of interactive leisure of educators in Pedagogical Institute of USSR during the period of de-Stalinization (1953-1964). Application of content analysis method of educational media allowed illustrating the core of the leisure. It also helped to give general characteristics of leisure according to modern approaches in the theory and history of leisure.*

***Keywords:** every-day life, students, interactive leisure, higher pedagogical school, de-Stalinization*

Освітня вища педагогічна школа через специфіку власної діяльності ніколи не мали проблем зі змістовим наповненням дозвіллевої сфери свого повсякдення. Для аналізу вільного часу нами була обрана концепція дозвіллевих типів У. Алеманна, Р. Вейдера, К. Кармела та ін. У поданій розвідці пропонуємо поглянути на те, як за часів «відлиги» висвітлювалося інтерактивне дозвілля освітян у профільному виданні – газеті «Радянська освіта».

Інтерактивність передбачає діяльність, у центрі якої лежить взаємодія з іншими замкненими соціальними та професійними групами здебільшого з метою обміну досвідом та знаннями. Найнаближеним до студентів педагогічних інститутів за професійним спрямуванням видами інтерактивного дозвілля були зустрічі з учителями регіонів. Звісно, такі заходи були найпростішими для організації та, очевидно, траплялися найчастіше. Проте, преса доби «відлиги» наводить лише 2 показові факти таких зустрічей. Одна з них мала місце під час зимових канікул 1953 року в Житомирському ДПІ [1], а

інша – 1954 року у Дрогобичі [2]. Головна тема обміну досвідом лежала у площині запровадження політехнізації в УРСР.

Найпотужніший пласт прикладів інтерактивного дозвілля, що його рекламувала учительська періодика, формувався із заходів, наближених до професійної діяльності студентів педагогічних інститутів. Чільне місце серед них займала організація кінолекторіїв для студентів педагогічних училищ та місцевої громади. Так, у Харківському педагогічному виші протягом канікул у січні 1954 р. такий кінолекторій з питань досягненням сільського господарства був організований для студентів Красноградського та Куп'янського педучилищ [3]. Окрім явно пропагандистських лекторіїв, що мали переконати освітян у значущості досягнень радянської економіки, були й культуроцентричні зустрічі. Наприклад, у березні 1956 р. у стінах Кіровоградського ДПІ освітянська молодь читала лекції населенню по художній культурі ХІХ століття. Це були не сухі виступи з трибуни. Розпорядженні майбутніх педагогів була велика лекційна зала з проектором та епідіаскопом. Студенти придбали альбоми репродукцій картин І. Шикіна, І. Левітана, Васнецова, К. Брюлова, Перова та Федотова. Невдовзі схожий цикл лекцій був розроблений для ознайомлення населення з музичною культурою доби. Молоді люди закупили платівки з музикою М. Мусоргського, М. Глінки, Даргомижського, Балакірева, М. Римського-Корсакова та П. Чайковського [4]. Прикметно, що такі заходи студенти педінститутів організовували не лише у стінах своїх рідних вишів. Скажімо, у 1961 р. вихованці Ніжинського педінституту уже довгий час були ведучими схожих занять з робітниками Ніжинської швейної фабрики [5]. У нагоді ставала й політехнізація вищої педагогічної школи. Наприклад, у Дрогобичі студенти уміло застосовували практику у кінолабораторії з лекторською діяльністю. За один навчальний рік вони провели для учнів шкіл міста 380 кіносеансів [6].

З-поміж інших видів інтерактивного дозвілля можна виокремити й участь освітян в організованих ними ж батьківських університетах. У їхній роботі були задіяні навіть не здебільшого, а найперше, саме викладачі вишів. Одним із

перших до цього вдався колектив Полтавського ДПІ. Вечірні заняття його батьківського університету на яких після лекцій демонстрували кінофільми на наукові та виховні теми, з 1959 р. відвідували близько 100 батьків [7]. Близькими за спрямуванням були заняття у керованих освітянами та студентами педагогічних університетах. Приблизно у той самий час, у 1959 р., за ініціативи викладачів кафедри педагогіки Глухівського ДПІ при закладі відкрили один із перших педагогічних університетів. Там проводили фахову підготовку учителів 1-4 класів, допомагали вчителям в опануванні секретів музичної грамоти, ручної праці, малювання та правил фізичного виховання, а також організували факультативи по роботі з батьками [8]. Таке наповнення освітянського дозвілля було й суспільно важливим, бо учителі самі просили про допомогу. Скажімо, у 1960 р. учителі Дрогобича звернулися із проханням до керівництва міського педінституту сприяти в організації кіно курсів. Прохання було задоволене, бо у стінах навчального закладу на громадських засадах уже діяли керовані студентами та викладачами у вільний від роботи час курси з малювання для учителів початкових класів [6].

Осібне місце належить взаємодії студентів та викладачів з колективами інших закладів, установ та організацій міст та регіонів. Вони також були тісно переплетені з повсякденною просвітницькою справою майбутніх педагогів. Наприклад, студенти Слов'янського ДПІ у 1959 р. проводили освітні зустрічі з молоддю бригадою заводу «Будмаш», допомагаючи їй у навчанні. Натомість інтерактивне дозвілля для студентів набувало і власних освітніх рис: працівники установи залюбки навчали майбутніх учителів робітничим професіям [9]. Схоже шефство над робітничою молоддю на початку 1960-х взяли на себе і студенти Уманського ДПІ. Вони організували для виробничників курси підвищення кваліфікації, проводили індивідуальні консультації. Освітянська молодь створила консультаційний пункт на міській швейній фабриці, на якій раз на тиждень студенти відмінники природничого і фізико-математичного факультетів Андрій Скульський, Павло Филімончук та Михайло Чепкий проводили змістовні заняття [10].

Популярність таких закладів була неймовірно високою. Скажімо, у 1963 р. до університету іноземних мов для працівників при Горлівському ДПІ було подано 400 заяв. Серед слухачів курсів були проходники, відкатники шахт, гірники майстри, шофери, слюсарі, лікарі та вчителі. Наплив бажаючих був таким, що лекційні зали та графіки могли вмістити усіх охочих. Лунали прохання утворити філіали університету на підприємствах міста, що і було зроблено. Студенти II та III курсів згодом проводили вільний час на новоутворених факультетах при управлінні Донбасенерго та при управлінні Палацу культури імені Леніна на шахті «Кочегарка» [11]. Дуже часто такі інституції створювалися студентами та викладачами при уже діючих педагогічних університетах. Така ситуація була в Одеському ДПІ, де від університету передового педагогічного досвіду відгалузився цілком самостійний Університет наукових знань. На ньому молодь організувала 14 факультетів (серед них гуманітарний, хімічний, математики, фізики, політичного навчання, естетичного виховання) та проводила виїзні заняття у школах, на підприємствах та фабриках. Серед активних відвідувачів курсів були працівники заводу «Більшовик», джутової фабрики та трамвайно-тролейбусного управління [12].

Література

1. Студентські канікули // Радянська освіта. – 31 січня 1953. – №5.– С.1.
2. Стасенко А. Зустріч студентів з знатними вчителями // Радянська освіта. – 9 січня 1954. – №2.– С.2.
3. Студентські канікули // Радянська освіта. – 30 січня 1954. – №2.– С.4.
4. Скрипник О. Естетичне виховання майбутніх учителів// Радянська освіта. – 17 березня 1956. – №12.– С.2
5. Дмитренко Л, Коваленко Л. Громадські начала в життя // Радянська освіта. – 2 грудня 1961. – №96– С.3.
6. Черненко А. З думкою про школу // Радянська освіта. – 4 вересня 1963. – №70.– С.2..4.

7. Яцюк А. Батьківський університет // Радянська освіта. – 9 липня 1960. – №55.– С.2.
8. Зуб П. Важлива справа // Радянська освіта. – 6 квітня 1960. – №28.– С.4.
9. Яловий Ф., Петрик І. Після лекцій // Радянська освіта. – 23 травня 1959. – №21.– С.3.
10. Торгалю В. У вузах республіки // Радянська освіта. – 1 червня 1960. – №44.– С.4.
11. Шевченко Г., Серкутіна М. Університет ... у педінституті // Радянська освіта. – 23 січня 1963. – №6.– С.2.
12. Дряхлов М. На вірному шляху // Радянська освіта. – 4 квітня 1964. – №28.– С.2.

References

1. Student-s'ki kanikuly // Radians'ka osvita. – 31 sichnya 1953. – №5.– S.1.
2. Stasenko A. Zustrich studentiv z znatnymy vchytelyamy // Radians'ka osvita. – 9 sichnya 1954. – №2.– S.2.
3. Student-s'ki kanikuly // Radians'ka osvita. – 30 sichnya 1954. – №2.– S.4.
4. Skrypnyk O. Estetychne vykhovannya maybutnikh uchyteliv// Radians'ka osvita. – 17 bereznya 1956. – №12.– S.2
5. Dmytrenko L, Kovalenko L. Hromads'ki nachala v zhyttya // Radians'ka osvita. – 2 hrudnya 1961. – №96– S.3.
6. Chernenko A. Z dumkoyu pro shkolu // Radians'ka osvita. – 4 veresnya 1963. – №70.– S.2..4.
7. Yatsyuk A. Bat'kivs'kyu universytet // Radians'ka osvita. – 9 lypnya 1960. – №55.– S.2.
8. Zub P. Vazhlyva sprava // Radians'ka osvita. – 6 kvitnya 1960. – №28.– S.4.
9. Yalovyuy F., Petryk I. Pislya lektsiy // Radians'ka osvita. – 23 travnya 1959. – №21.– S.3.
10. Torhalo V. U vuzakh respubliky // Radians'ka osvita. – 1 chervnya 1960. – №44.– S.4.

11. Shevchenko H., Serkutina M. Universytet ... u pedinstytuti // Radians'ka osvita. – 23 sichnya 1963. – №6. – S.2.
12. Dryakhlov M. Na virnomu shlyakhu // Radians'ka osvita. – 4 kvitnya 1964. – №28. – S.2.

Summary

The article illustrates the evolution of the type of interactive leisure of educators in Pedagogical Institute of USSR during the period of de-Stalinization (1953-1964). Application of content analysis method of educational media allowed illustrating the core of the leisure. It also helped to give general characteristics of leisure according to modern approaches in the theory and history of leisure.

Educators of Higher Pedagogical School due to the nature of their own profession never had problems with fulfilling the leisure sphere of everyday life. We chose the concept of leisure types by W. Allemann & C. Carmel during research. We looked at how interactive entertainment of educators was covered in core issue of the days of “thaw” – the newspaper “Soviet education”.

Interactivity provides activities, the center of which is the interaction with other closed social and professional groups mostly for exchange of experience and knowledge. The closest type of interactive entertainment in the terms of their professional activity were the meetings with teachers of the regions. These activities were the easiest to organize and apparently occurred frequently. However, the press of the “thaw” period gives only 2 notes of such meetings.

The thickest layer of examples of interactive entertainment advertised in the Periodicals was close to the professional activities of students in Pedagogical institutions. The most prominent among them are multimedia lectures for students of pedagogical colleges and the local community. Except obviously propaganda lectures that had to convince educators in significance achievements of the Soviet economy, there also were culture centric meeting. Polytechnic education in Higher Pedagogical School was also useful. For example, students in Drohobych skillfully used the practice of lecturing in cinema laboratories. During one academic year they showed movie for 380 times for students of city schools.

Among other types of interactive entertainment we can highlight educators' participation in parent universities organized by them. Their work involved above all “pedagogical university” in pedagogical institutes.

Independent place belongs to the interaction of students and teachers with other groups, institutions of cities and regions. They were closely intertwined with everyday educational affairs of future teachers. They organized refresher courses for working youth, conducted individual consultations etc.